

megrendezzük a múzeumban, intézményekben, sőt vidékre is elvisszük és ez nagymértékben segíti a gyűjtőmunkát. A kiállítási tárgyak egy része a gyárban van elhelyezve, a tanácsteremben. Ha vendégek jönnek hozzánk, rövid üzemtörténeti előadás keretében megmutatjuk nekik. A nagyobbik részük a győri Xantus János múzeumban van letétben, mert végeredményben ott van a legjobb helyük.

A múltat megismerni és megbecsülni bizonyos kötődéssel jár. Kötődés a hazához, a szülőföldhöz, az üzemhez. Ezt a hármas célt a Kisalföldi Gépgyár vezetősége felismerte, anyagilag és erkölcsileg támogatja a Stádel Károly üzemtörténeti szakkör munkáját. Ez a támogatás teszi lehetővé, hogy mint nyugdíjas, a gyárban 22 évet eltöltött dolgozó visszatérhettem az üzembe és mint a szakkör vezetője a többi társammal együtt tovább folytathatom az üzemtörténeti gyűjtőmunkát.

Dr. Horváth Mihály:

A közelmúlt történeti kutatásának jelentősége

A Heves megyei Jelenről a jövőnek fényképezési akcióról szeretnék szólni. Eddigi eredmény: 27 település 1358 negatív és 1566 pozitív fényképet küldött be. A Heves megyei honismereti albizottság javasolja a tisztelt tanácskozásnak, hogy országos mozgalommá szélesítse ki ezt a megyei kezdeményezést. Különösen örvendetes a Heves megyei fényképezési akcióban az, hogy a felhívásra több üzem is jelentkezett a Mátraalján és ezek különböző technológiai munkafolyamatokat fényképeztek le és így a munkafolyamatok jelenlegi színvonala őrződik meg az utókor számára.

Ugy gondolom, hogy a Honismereti mozgalomban a húsz év egyik leglényegesebb eredménye, hogy megoldódott a szakmai irányítás, függetlenül attól, hogy a beszámoló egy része itt a szakmai irányítás továbbfejlesztésére hívja fel a figyelmet. Hiszen ma már művelődési központokban, múzeumokban, levéltárakban olyan szakemberek vannak és a különböző oktatási intézményekben olyan történelemtanárok tevékenykednek, üzemekbe olyan mérnökök kerülnek ki, akiknek szívégyük a honismereti, a helytörténet, a honismeret.

A társadalmi mobilitást illetően a szociológusok azt jósolták, hogy az 1960-as évek közepére csökken a társadalmi mozgás. A jóslatuk azonban nem vált be, sőt az 1960-as évek közétől a társadalmi mobilitás növekedett. Itt az osztályok és rétegek közötti társadalmi mozgásról van szó, melyek különböző kérdéseket fogalmaznak meg a helytörténeti kutatók számára. Ezek: a termelősövetkezeti parasztság és a munkásosztály tagozódásának problémája az üzemeken, termelősövetkezeteken belül, a termelősövetkezetben elfoglalt munkakör, a munkamegosztásban elfoglalt hely, az életmóddal kapcsolatos összefüggések, a brigádmozgalom és annak hatása, akár ipari üzem, akár termelősövetkezet vonatkozásában. Ilyen kérdés a parasztkultúra, a paraszthagyományok, szokások továbbélésének helyzete falun, mert tovább él valamilyen formában még a lakodalmi vőfélység is. Milyen a falu arculata, melyek a falusi ember tudatában a hazához, a szülőföldhöz való kötődés meghatározói, mozgatói.

Ma már nem jó történelemtanár az, aki nem nevel honismeretre, aki nem mozgósítja a tanítványait akár általános, akár közép-, akár felső szinten arra, hogy valamilyen honismereti tevékenységet folytassanak. Még azt is megkockáztatom, hogy nem jó munkásmozgalmi oktató az, a főiskolán és az egyetemen, aki nem tudja bevinni hallgatóit a honismereti gyűjtőmunkába. Ezzel kapcsolatban két példát említek.

A Heves megyei Adács az egyetlen olyan falu Magyarországon, amelynek 1945. december 9-től 1947-ig saját kiadású, jól szerkesztett újságja volt. Az évforduló kapcsán megmozdultak az újság volt szerkesztői, mert jelentkezett egy személy, hogy megírja ennek az újságnak a történetét. Ezzel kapcsolatban a közelmúlt kutatásának veszélyeire szeretném felhívni a figyelmet. Ezek a szerkesztők, illetve újságrírók, akik betekintést adnak egy község eseményeibe, a Nemzeti Bizottság tevékenységébe és a földosztás lefolyásába, álnéven irtak abban az időben. Most pedig négy szerkesztő is jelentkezett, hogy melyik álnév fedi az ő nevét és egymástól függetlenül mind a négy főszerkesztőnek tartja magát, legfontosabb embernek az újság létrejöttében. Tehát a közelmúlt történeti kutatásában az a veszély, hogy ezek az emberek szubjektívek, elmondásaik során háttérbe szorítják a másikat és előtérbe tojják önmagukat.

Ettől függetlenül hozzáfogtunk az újságok és visszaemlékezések összegyűjtéséhez, melynek hatására fellendült a községben a honismereti mozgalom és mindenki kíváncsian várja, miként lesz értékelve az adácsi szociáldemokrata tudósító 1945 és 47 közötti tevékenysége.

A másik példa: Nagyréde, bizonyára ismert mindenki számára. A nagyrédei termelőszövetkezet egy rendhontó, újszerű vetélkedőt hirdetett meg ebben az évben, amelynek a lényege, hogy benevezni csak gyűjtött anyaggal, vagy pedig krónikával lehetett. Erdemes megnézni a helyszínen, hogy mennyi helytörténeti anyag gyűlt össze az 1945—1980 közötti időszakból. Erdemes odafigyelni erre a vetélkedőre, hogy ki tud többet a termelőszövetkezetéről, illetve a községről. Meg kell jegyezni, hogy két kötet már megjelent a község 1945-ig tartó történetéről egy kitűnő helytörténész, *dr. Molnár József* kandidátus tollából, aki sajnos, eltávozott sorainkból. A harmadik kötet megírására is megvan a lehetőség, hiszen maguk a termelőszövetkezeti dolgozók, a község lakói gyűjtötték össze az alapanyagot.

A harmadik gondolat, amelyet el szeretnék mondani; hogy a magyar munkásmozgalom kutatása — erre *Ortutay Gyula* hívta fel a figyelmet — elképzelhetetlen a parasztság kutatása nélkül. Nemrégén összegezte Heves megyében *dr. Szecskó Károly* a Hevesi Szemle 1980. 2. számában a Heves megye forradalmi munkásmozgalom története kutatásának helyzetét. Rámutatott a kevéssé ismert területekre: keveset tudunk Heves megyében a szociáldemokrata párt működéséről, tevékenységéről, továbbá az antifasiszta ellenállási mozgalomról, feltáratlanok, a népi demokratikus forradalom megyei eseményei, a mezőgazdaság szocialista átszervezésének hatásáról szintén keveset tudunk.

Ugy gondoljuk, hogy a Hazafias Népfront a maga mozgalmi eszközeivel elő tudja segíteni, hogy a honismereti mozgalom munkásai, a paraszti változások, a munkásosztály és a parasztság találkozásának, összefonódásának, a szocialista társadalmi egység kibontakozásának is krónikásai legyenek.

Dr. Nagy Sándor:

Nem a fiatalok a felelősek hiányos történelemszemléletükért

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség, ahogy eddig, úgy a jövőben is megkülönböztetetten fontos területének tartja a honismereti mozgalmat és megkülönböztetett figyelmet fordít a mozgalomban való részvételre. Ezt ma már természetesen és kézenfekvőnek érezzük, pedig ennek is megvan az időszerű politikuma. Nem kell túlságosan távolra visszanyúlni a múltba ahhoz, hogy az ember észrevegye a különbséget az ifjúsági szövetség mai munkája, és mondjuk néhány évtizeddel ezelőtti fel fogása között. Ma az ifjúsági szövetség számára mi sem természetesebb, mint az, hogy ismerni kell ezt az országot, ezt a hazát, ismerni kell térben és időben, hogy el tudjunk igazodni a jelenünkben és legyen távlatunk.

Ami a KISZ munkáját illeti, kongresszusainkon az ifjúság eszmei, politikai nevelésével kapcsolatos különféle dokumentumainkban mindig is megkülönböztetett figyelmet szenteltünk a hazafias nevelésnek és tesszük ezt azért, mert ennek időszerűségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Mai viszonyaink között bizony gyakran előfordul, hogy valaki hamarabb jut el Burgenlandba, mint hogy az Őrséget megismerné, hamarabb utazik el Leningrádba, minthogy a Hortobágyon egyszer is keresztül ment volna. Az Úttörőszövetség, az ifjúsági szövetség tudatosan törekszik arra, hogy először itthon kell megismerni a tájat, az országot, itthon kell megismerni történelmünket, és ahhoz viszonyítani mindazt, amit ezen kívül látunk.

Hiányosságok vannak a fiatalok történelemismeretében, de azért nem a fiatalok a felelősek, hogy milyen a történelemszemléletük, milyen a történelemismeretük. A magyar történelemtanítás sajnos sok helyen még most is klisékben gondolkodik. Meggyőződésem, hogy nagyon keveset kapnak a mai tizenévesek, huszonevesek abból, ami közvetlenül a mai kort megelőzően Magyarországon történt. Nagyvonalú, általános leírások, értékelések találhatóak a történelemkönyvekben, egy-egy film ad néhány szempontot, a családban otthon sem beszédtema manapság már, hogy hogyan volt,